

1. Ласкаво просимо, або... // Україна молода. – 2010. – 26 лютого. – С.6. 2. Лісабонський договір: народження в муках / <http://inozmi.glavred.info/articles/2088.html> 3. Лісабонський договір: роз'яснення. Представництво Європейського Союзу в Україні / <http://eu.prostir.ua/library/238201.html> 4. Мовчан Ю. Лісабонський договір – новий етап європейського конституціоналізму // <http://www.viche.info/journal/1259/> 5. Посельський В. Європейський Союз після ратифікації Лісабонського договору // Дзеркало тижня. – 2009. – № 38-39 (766-767). – 10 жовтня. – С. 7.

УДК 32(477)(4-672ЄС)

ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА СУСІДСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСИЛЕННЯ БЕЗПЕКИ НА КОРДОНАХ ЄС

Сидорук Т. В.

Проаналізовано Європейську політику сусідства як один із засобів вирішення проблем безпеки на кордонах ЄС. Стверджується, що за допомогою механізмів політики сусідства Європейський Союз прагне оточити себе кільцем дружніх, стабільних та безпечних держав, що розглядається ним як найкраща гарантія підтримання миру та безпеки на його зовнішніх кордонах.

Ключові слова: *Європейська політика сусідства, Європейський Союз, безпека, сусіди.*

The author of the paper analyzed the European Neighbourhood Policy as the means of resolving security problems at the borders of the EU. Ostensibly, through mechanisms of Neighbourhood Policy, European Union wants to surround itself a ring of friendly, stable and secure countries that treated him as the best guarantee of peace and security at its external borders.

Keywords: *European Neighbourhood Policy, European Union, security, neighbours.*

Європейська політика сусідства (ЄПС) – це розроблена у 2003-2004 рр. рамкова стратегія відносин ЄС із сусідніми державами на сході та півдні, з шістнадцятьма країнами, які на сьогодні, або й зовсім, не мають перспективи стати його повноправними членами: Алжиром, Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Єгиптом, Грузією, Ізраїлем, Йорданією, Ліваном, Лівією, Молдовою, Марокко, Палестинською автономією, Сирією, Тунісом та Україною. Ця

ініціатива Європейського Союзу є відносно новою формою його зовнішньополітичних зв'язків. Вона покликана доповнювати існуючі відносини з середземноморськими партнерами та співпрацю зі східноєвропейськими державами за допомогою нових інструментів, що відповідають сучасним міжнародним інтересам Союзу. Біля її витоків стоїть розширення на Схід, яке поставило перед Євросоюзом низку проблем, пов'язаних із його майбутніми сусідами – в першу чергу, стосовно можливості подальшого розширення, а також у сфері безпеки, прикордонного контролю, імміграції, політико-економічного діалогу тощо. Логіка, за якою Європейський Союз вирішив будувати свої стосунки з сусідніми державами, кардинально відрізняється від тієї, яка була основою його політики в 90-х рр. XX ст. у відносинах з країнами Центрально-Східної Європи (ЦСЄ). Тоді ЄС експортував свою політико-економічну модель у Польщу, Угорщину, Чехію, Румунію, Болгарію та інші держави ЦСЄ, щоб забезпечити мир і стабільність на континенті, а винагородою за її прийняття мало стати (і, зрештою, стало) членство цих держав у ЄС. У результаті розширення Євросоюз знову наблизився до нестабільних держав із перехідними економічною та політичною системами. Однак відмінність нинішньої ситуації від 90-х рр. полягає в тому, що сьогодні Європейський Союз не готовий їх інтегрувати. Відтак народжується Європейська політика сусідства, покликана підтримувати реформи, демократію та безпеку в сусідніх країнах, але не відкриває для них перспективи членства в ЄС.

Дослідженням різноманітних проблем європейської інтеграції, і особливо двосторонніх відносин Україна-ЄС, займається широке коло вітчизняних фахівців – політологів, істориків, юристів, економістів. Однак ґрунтовних публікацій, присвячених «сусідській» стратегії ЄС, небагато (окремі аспекти ЄПС, переважно ж її пропозиції та можливості у контексті євроінтеграційних прагнень України, аналізували О. Ковальова [5], О. Сушко [7], Г. Друзенко [2], О. Дергачов [1], Г. Яворська [9], І. Солоненко [22], С. Терешко [8]). Безпековий вимір сусідської політики ЄС досі залишався переважно поза увагою українських дослідників.

Водночас закордонні фахівці, переважно з держав-членів ЄС, підготували вже цілу низку ґрунтовних праць, у яких докладно розглянуто інструменти та механізми «сусідського» проекту ЄС. На сьогодні можна виокремити два головних концепти дослідження ЄПС у зарубіжній науковій літературі: її розгляд у контексті проблем розширення і, власне, через призму реалізації безпекової політики ЄС. Серед праць, у яких останній знайшов відображення, варто відзначити студії Ф. Аттіні [13], С. Асікмеса [11], Р. Алібоні [12], Д. Лінча [20], К. Сміта і М. Вебера [21] та ін. Ці автори досліджують взаємозв'язок між безпековою політикою ЄС та стратегією

сусідства, зокрема цілі, можливості і роль ЄПС у створенні поясу безпеки, стабільності і добробуту довкола Євросоюзу. У межах «безпекового» підходу доцільно виокремити дослідження, в яких Європейська політика сусідства розглядається як інструмент демократизації і європеїзації найближчого оточення ЄС, – це студії Е. Баракані [14], М. Емерсона [17; 18] та ін. Зарубіжні науковці вже поставили і вирішили багато питань, пов'язаних із безпековою проблематикою ЄПС, і їхній досвід, безумовно, потребує вивчення та узагальнення. В Україні ж такі дослідження відсутні, як і загалом ще не вироблено чіткої наукової концепції та системи положень, які дозволили б поставити крапку в науковому осмисленні «сусідської» політики ЄС.

Метою цієї статті є аналіз Європейської політики сусідства як інструменту посилення рівня безпеки навколо кордонів ЄС та її зв'язку з безпековою стратегією Союзу.

Європейський Союз прагне оточити себе «кільцем дружніх, добре керованих держав» [10, 3]. Його зусилля спрямовані на наближення сусідніх країн до європейської орбіти і перетворення їх на більш надійних, стабільних і економічно успішних партнерів. При цьому ЄС оминає мовчанням питання про їх можливе членство в Союзі, побоюючись поставити під загрозу свою внутрішню цілісність. Для реалізації відповідного підходу було розроблено Європейську політику сусідства, концептуальні засади якої сформульовані у Повідомленні Європейської комісії до Європейського парламенту та Ради ЄС «Ширша Європа – сусідство: нові рамки відносин із нашими південними та східними сусідами» (березень 2003 р.) та Повідомленні Комісії «Європейська політика сусідства. Стратегія» (травень 2004 р.).

Після розширення на Схід протяжність спільного кордону ЄС із нестабільними державами з перехідними економічними та політичними системами суттєво зросла. Якщо до цього на сході із Союзом межувала тільки Росія по російсько-фінському кордону, то після вступу до ЄС Литви, Латвії, Естонії, Польщі, Угорщини, Словаччини, Румунії та Болгарії кордони ЄС із східноєвропейськими державами простягаються від Балтійського до Чорного моря. Це створює не тільки нові можливості для розширення взаємодії та співпраці, а й нові виклики для об'єднаної Європи. Економічно слабкі, соціально нестабільні держави Східної Європи розглядаються як джерела різноманітних загроз у сфері м'якої безпеки – нелегальної міграції, транскордонної злочинності тощо. Російський дослідник Л. Карабешкін вказує, що перед ЄС постала дилема: або максимально відгородитися від «зони хаосу», або ж сприяти покращенню ситуації у східноєвропейських країнах

[4, 34]. Євросоюз обрав другий шлях, започаткувавши Європейську політику сусідства.

У ході формування концептуальних засад ЄПС розкрилася досить характерна для більшості країн-членів ЄС позиція щодо нових сусідів: краще сприяти поширенню стабільності, добробуту і процвітання на околицях ЄС, ніж зводити нову стіну навколо Європи, тим більше, що така стіна в умовах глобалізації не гарантуватиме надійного захисту. Так, за словами одного з британських дипломатів, «уроки минулого вчать, що коли не змінити на краще ситуацію з рівнем добробуту в сусідніх країнах, то жителі цих країн незабаром опиняться перед вашими дверима» [15]. У такому ж контексті висловилась у жовтні 2005 р. тодішній член Європейської комісії з питань зовнішніх зносин і політики сусідства Б. Ферреро-Вальднер, яка зазначила: «Європейська політика сусідства базується на тезі про те, що допомагаючи своїм сусідам, ми допомагаємо собі» [8].

У 90-х рр. XX ст. Європейський Союз, як вказує турецький дослідник С. Асікмес [11, 14], намагався управляти безпекою в Європі двома шляхами. По-перше, за допомогою розширення, запропонувавши державам ЦСЄ у свій час як заохочення перспективу членства. Такий підхід «творив чудеса» [11, 15], тож згодом він був узятий за основу відносин з Туреччиною і західнобалканськими державами. По-друге, для гарантування безпеки в прилеглому регіоні на сході та півдні Євросоюз використовував політику «стабілізації / співпраці / партнерства». Така тактика виявилась здебільшого невдалою, тому ЄС потрібна була нова стратегія для вирішення проблем безпеки на його околицях – нею і стала політика сусідства.

Зрозуміло, що жодна з держав, охоплених ЄПС, не може бути сьогодні розцінена як військова загроза території ЄС чи його окремих держав-членів. Проте, як стверджує Р. Алібоні, «локальні і міждержавні конфлікти в сусідніх регіонах», так само як «різні види нелегальної торгівлі, організована злочинність, тероризм» є новим джерелом турботи для Союзу [12, 6]. Дійсно, сьогодні очевидно є наявність значної асиметрії між рівнями розвитку ЄС і його сусідів на сході та півдні. Для більшості з них характерними є низький рівень прибутку на душу населення, наявність гострих соціальних проблем, політичної нестабільності і навіть небезпечних (чи потенційно небезпечних) конфліктів. Усе це за сучасних умов глобалізації становить загрозу для європейського регіону. Перетворення ж цих країн із джерела небезпеки та бідності на стабільні демократичні держави є одним із шляхів подальшого підтримання безпеки і процвітання самого Євросоюзу [21, 74-75].

Європейський Союз зацікавлений мати оточення зі стабільних, процвітаючих сусідів. Він розглядає сприяння політичному та

економічному розвитку сусідніх країн як найкращу гарантію миру, безпеки та благоустрою як на своїх кордонах, так і всередині самого ЄС. Європейська політика сусідства є відгуком на необхідність вирішення складних проблем сьогодення, породжених бідністю, відсутністю належних гарантій безпеки, нестачею ресурсів на сусідському з ним просторі, а також розривом у рівнях розвитку різних країн та регіонів, наростанням міграційних потоків, організованої злочинності, активізацією тероризму та екстремізму, забрудненням довкілля тощо. Усе це може загрожувати й самому ЄС з огляду на географічну близькість до зон нестабільності.

«Ініціатива нового сусідства» для України, Молдови та Білорусі, запропонована Великою Британією і підтримана Швецією, вперше обговорювалась і була схвалена на зустрічі міністрів закордонних справ країн-членів ЄС у Люксембурзі 15 квітня 2002 р. Саме на цій зустрічі чи не вперше на офіційному рівні були висловлені побоювання, пов'язані з новими викликами та загрозами, які виникли внаслідок розширення і зміни кордонів ЄС, та водночас виявлена зацікавленість у врегулюванні стосунків з майбутніми сусідами. *Financial Times* від 16 квітня 2002 р., коментуючи підсумки цієї зустрічі, зазначала, що нова ініціатива сусідства має на меті запобігти проникненню до ЄС злочинності, наркоторгівлі та нелегальній міграції через нові східні кордони [15].

Про безпекові мотиви ЄПС недвозначно йдеться й у Європейській стратегії безпеки, прийнятій у грудні 2003 р., яка дуже влучно підкреслює важливість політики сусідства для Європейського Союзу: «Географія не втрачає своєї значимості навіть в еру глобалізації. Європа зацікавлена мати біля своїх кордонів добре керовані країни. Сусіди, втягнуті у жорстокі конфлікти, слабкі держави, де процвітає організована злочинність, нездорові суспільства чи невпинне зростання населення на кордонах Європи – небезпечні для неї проблеми. Інтеграція держав, що приєднуються (йдеться про останню хвилю розширення – *прим. авт.*), посилює нашу безпеку, але одночасно наближує ЄС до неспокійних зон. Наше завдання – сприяти формуванню на Схід від Євросоюзу і на кордонах Середземномор'я кільця добре керованих країн, з якими ми могли б налагодити тісні відносини на основі співпраці» [10, 3].

Ще більш відвертими є коментарі офіційних представників держав-членів ЄС, які дають чітке уявлення про ставлення розширеного Євросоюзу до нових сусідів на Сході. Так, колишній міністр закордонних справ Данії Пер Стіг Мьоллер зазначав: «Ми започаткували так звану ініціативу щодо нових сусідів – особливо зосереджену на Україні, Молдові й Білорусі... Ми мусимо зміцнити й поглибити наші взаємини й піднести ці країни так, щоб ми не

мали проблем по сусідству. Якщо ці країни не розвиватимуться, то, звичайно, у нас виникне ще одна проблема – бо ж будуть люди, які намагатимуться дістатися через кордони, організована злочинність, наркотики – все те, що відбувається, коли бідні країни намагаються вижити по сусідству з багатими країнами» [1, 73]. Отже, увага до сусідніх держав з боку Європейського Союзу пояснювалася не їх важливістю, а сусідським географічним розташуванням і проблемністю.

Останніми роками багато дослідників, зокрема європейських, звертають увагу на те, що на зламі тисячоліть відбулась докорінна трансформація дискурсу ідентичності Євросоюзу. Нова ідентичність базується на уявленні, що європейцям вдалося подолати своє минуле, його повторення неможливе, і головне завдання гарантування безпеки сьогодні полягає у формуванні адекватної політики для запобігання загрозам зовні [16; 6]. Так, у Європейській стратегії безпеки 2003 р. йдеться тільки про зовнішні загрози, тоді як тема можливого конфлікту між державами-членами ЄС, яка колись була центральною, повністю відсутня. Якщо раніше Європа в її власному баченні потребувала захисту від самої себе, то тепер джерелом загроз убачається непередбачуваний зовнішній світ, який протиставляється впорядкованому, затишному простору Євросоюзу. Європейці, згідно з таким підходом, апелюючи до відомої ідеї Ф. Фукуями, вже досягнули «кінця історії», однак цього не можна сказати про сусідів Європейського Союзу, які ще далекі від реалізації демократичного ідеалу. Таким чином, сучасна політика безпеки ЄС базується на спрощеній версії теорії «демократичного миру»: політичні системи, відмінні від західної демократії, можуть нести в собі загрозу, тому в інтересах Союзу сприяти їх демократичному та економічному реформуванню.

Саме на такому світобаченні базується Європейська політика сусідства, одним із головних мотивів започаткування якої є створення кола стабільних і безпечних («добре керованих») країн на кордонах ЄС, що сусідська стратегія пропонує здійснювати шляхом заохочення ефективного управління, економічного та соціального розвитку, модернізації та реформ через встановлення тісніших привілейованих відносин. Такий підхід Європейського Союзу до стосунків із сусідніми державами отримав різноманітні трактування серед вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, російський дослідник Ф. Казін стверджує, що внутрішнім змістом політики сусідства є «стратегія перевиховання і умиротворення периферії» [3, 80-81]. Французький науковець Жиль Лепезан говорить про необхідність «європеїзації» сусідніх країн, як основний фактор започаткування ЄПС [19]. Про «поширення логіки європеїзації без подальшого приєднання сусідніх країн до Європейського Союзу»

твердить і бельгійський вчений М. Емерсон [18, 82-83]. Він же розкрив суть терміна «європеїзація», під чим мається на увазі вплив трьох механізмів, що працюють у тісній взаємодії: правові зобов'язання у політичній та економічній сферах, що збігаються з вимогами, пропонованими при вступі країни до ЄС і/чи Ради Європи; об'єктивні зміни в економічній структурі та інтересах окремої особистості як результат злиття з Європою; суб'єктивні зміни у поглядах, поняттях і особистості людей, що стимулюють політичну волю до прийняття європейських норм у бізнесі, політиці і громадянському суспільстві.

Важливість безпекових мотивів ЄПС добре ілюструє те, що одним із пріоритетних завдань усіх Планів дій, укладених у рамках політики сусідства, є співпраця у сфері правосуддя, свободи та безпеки, в ході якої ЄС та держави-сусіди покликані вирішувати такі міждержавні проблеми, як усунення міграційного тиску, питання видачі віз та надання притулку, боротьба з організованою злочинністю, незаконною торгівлею людьми та наркотиками, відмиванням грошей, тероризмом тощо. У Планах дій ЄПС значна увага приділена спільному облаштуванню кордонів, налагодженню діалогу в питаннях, пов'язаних із міграцією та забезпеченням ефективного управління міграційними потоками, розширенню співпраці між правоохоронними та судовими органами тощо.

Європа є сьогодні магнітом для багатьох знедолених. Міграція починає змінювати соціально-культурне обличчя таких країн, як Австрія, Німеччина, Бельгія, слідом за ними йдуть Франція і Швеція. Нерідко в багатьох європейських країнах на цьому ґрунті виникають вогнища політичної і соціальної напруженості, набирають сили антиіммігрантські рухи. Однак, незважаючи на це, Західна Європа не може дозволити собі зупинити імміграцію. Економіка європейських країн потребує притоку зовнішньої робочої сили – частково через те, що економічне процвітання зробило тяжку працю непривабливою для місцевих мешканців, але, особливо, через такі демографічні явища, як швидке скорочення населення та його старіння. В таких умовах Європейський Союз спрямовує свої зусилля на налагодження ефективного управління міграцією, а саме – заохочення легальних мігрантів, потрібних Європі для забезпечення її економічного та соціального благоустрою (особливо таких категорій, як студенти, кваліфіковані працівники тощо), і боротьба з нелегальною імміграцією, яка може бути небезпечна своїми наслідками. Європейська політика сусідства спрямована на встановлення саме такого балансу у відносинах із країнами-партнерами. Адже сусіди ЄС і самі є джерелами міграції до Євросоюзу, і сьогодні дедалі частіше виступають як транзитні країни для осіб, які прибувають із віддалених держав.

ЄПС передбачає конкретні інструменти збалансованої політики регулювання руху населення. До них належать укладення угод про спрощення візового режиму для окремих категорій громадян (такі угоди вже укладені, наприклад, з Україною та Марокко), а також «угоди про реадмісію» (повернення нелегальних мігрантів), які, як правило, укладаються разом зі спрощенням порядку видачі віз. В арсеналі ЄПС передбачено й інші форми співпраці для ефективного управління кордонами. Зокрема, Молдова та Україна з листопада 2005 р. отримують технічне сприяння в управлінні спільним кордоном через Місію ЄС із надання підтримки державному кордону в Одесі, а в Алжирі Євросоюз навчає поліцію управлінню міграційними потоками. Офіційні публікації Європейської комісії не приховують дійсних мотивів політики ЄС в аналізованій сфері: «Потрібно боротися з нелегальною імміграцією, а значить, треба допомогти сусідам ЄС покращити управління кордоном... і збільшити їх здатність ефективно контролювати власні кордони» [23, 15].

Таким чином, цілі та механізми політики сусідства тісно пов'язані із розвитком європейської політики безпеки. Цей зв'язок особливо помітний на концептуальному рівні, де в обох випадках підкреслюється необхідність створення навколо кордонів ЄС поясу стабільних і успішних держав, що розглядається Євросоюзом як краща гарантія миру та безпеки на його зовнішніх кордонах.

Автором не було розглянуто інституційний механізм взаємодії між ЄПС та політикою безпеки. Зазначимо лише, що він до сьогодні не є злагодженим, оскільки ЄПС розроблялась і здійснюється в основному Європейською комісією, а спільна безпекова політика ЄС базується на міждержавних засадах, де роль Комісії є обмеженою. Втім, ці питання потребують пильнішої дослідницької уваги та детальнішого аналізу.

1. Дергачов О. Розширення ЄС і нові параметри європейського курсу України / О. Дергачов // Розширення ЄС: Аналітичний щоквартальник. – 2003. – Вип. 1. – С. 70-78. 2. Друзенко Г. Європейська політика сусідства: підсумки та перспективи для нового українського уряду / Г. Друзенко. – Режим доступу: <http://uspsparlament.org.ua>. 3. Казин Ф. А. Глобализация как «закат империи» или зачем Европейскому Союзу «Большая Европа»? / Ф. А. Казин // Антиглобализм и глобальное управление: Доклады, дискуссии, справочные материалы. – М.: МГИМО(У) МИД России, 2006. – С. 80-85. 4. Карабешкин Л. Восточное измерение политики ЕС и Россия / Л. Карабешкин // Восточное измерение Европейского Союза и Россия: Международная конференция: Сборник докладов / Под ред. Казина Ф., Кузнецова В. – Санкт-Петербург, 2004. –

С. 32-43. **5.** Ковальова О. О. Європейська стратегія сусідства: нові можливості для України / О. О. Ковальова // Стратегічна панорама. – 2004. – № 4. – С. 35-44. **6.** Морозов В. Е. Европа: орієнтація во времени и пространстве / В. Е. Морозов // Россия в глобальной политике. – 2008. – № 3. – С. 84-97. **7.** Сушко О. «Ініціатива сусідства» і майбутнє Європи / О. Сушко // Український монітор. Аналіт. доп. – 2003. – № 11. – С. 36-39. **8.** Терешко С. Східний вимір політики ЄС у контексті національних інтересів України / С. Терешко // International Review: Відносини Україна – ЄС: в пошуку інституційних трансформацій. – 2008. – № 2. – С. 11-19. **9.** Яворська Г. ЄС–Україна: перспективи сусідства / Г. Яворська // Розширення ЄС: Аналітичний шоквартальник. – 2003. – Вип. 1. – С. 38-44. **10.** A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy. – Paris : The EU Institute for Security Studies, 2003. – 57 p. **11.** Acikmes S. Management of Security in EU's Neighborhood: Union's Tactics Revisited / S. Acikmes // Journal of International Affairs: Special Issue on Redefining Regional Security in Wider Europe and the Broader Middle East. – 2005. – Vol. 10. – № 3. – P. 1-25. **12.** Aliboni R. The Geopolitical Implications of the European Neighbourhood Policy / R. Aliboni // European Foreign Affairs Review. – 2005. – Vol. 10. – № 1. – P. 1-16. **13.** Attina F. European Neighbourhood Policy and the Building of Security around Europe / F. Attina // European Neighbourhood Policy: Political, Economic and Social Issues / F. Attina, R. Rossi; The Jean Monnet Centre “Euro-Med”, Department of Political Studies. – Catania, 2004. – P. 16-24. **14.** Baracani E. From the EMP to the ENP: A new European pressure for democratization? / E. Baracani // Journal of Contemporary European Research (JCER). – 2005. – Vol. 1. – № 2. – P. 54-67. **15.** Dempsey J. Europe: Links mooted for neighbours of enlarged EU / J. Dempsey // Financial Times. – 2002. – April 16. **16.** Duke S. The European Security Strategy in a Comparative Framework: Does it Make for Secure Alliances in a Better World? / S. Duke // European Foreign Affairs Review. – 2004. – Vol. 9. – № 2. – P. 16–29. **17.** Emerson M. Democratisation in the European Neighbourhood / M. Emerson. – Brussels: Centre for European Policy Studies, 2006. – Режим доступу: http://shop.ceps.be/BookDetail.php?item_id=1267 **18.** Emerson M. Wider Europe Matrix / M. Emerson. – Brussels, 2004. – 186 p. **19.** Lepesant G. L'Union europeenne et son voisinage / G. Lepesant // Politique étrangere. – Hiver 2004. **20.** Lynch D. The Challenges of the European Neighbourhood Policy – The Security Dimension of the European Neighbourhood Policy / D. Lynch // International Spectator. – 2005. – Vol. 40. – № 1. – P. 33. **21.** Smith M. Political Dialogue and Security in the European Neighbourhood: The Virtues and Limits of “New Partnership Perspectives” / M. Smith, M. Webber // European Foreign Affairs Review. – 2008. – Vol. 13. – № 1. – P. 73-95. **22.**

Solonenko I. European Neighbourhood Policy – Perception of Ukraine / I. Solonenko // Foreign Policy in Dialogue. – 2006. – Vol. 6. – Issue 19: The New European Neighbourhood Policy of the European Union. – P. 44-51. **23.** The European Neighbourhood Policy: Working together. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 56 p.

УДК 327.44

ВЕЛИКИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ РЕГІОН – ВТПЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Лозовицький О. С.

Автор аналізує формування державної політики України в сфері міжнародних відносин, що спирається на виважене розуміння змін характеру глобальних перспектив та інтересів у процесі перетворення геополітичної картини світу.

Ключові слова: *геополітика, співтовариство, глобалізація, інтеграція, регіоналізація, доктрина, європейська безпека, національна безпека.*

The author analyzes forming of Ukrainian state policy in the sphere of international relations based upon weighed understanding the character of global perspectives' changes and interests in the process of changing of geopolitical pattern of the world.

Keywords: *geopolitics, society, globalization, integration, regionalization, doctrine, European security, national security.*

*Potentia debet sequi justitiam,
non antecedere nam silent leges inter arma.*

*Сила повинна бути після справедливості,
а не передувати їй, бо закони мовчать серед зброї (лат.)*

Сучасна Україна переживає один з найдраматичніших періодів своєї історії. Нині багатьох турбує доля вітчизняної зовнішньої політики, яку поставили на службу вузькопартійним інтересам, що часто суперечать життєво необхідним прагненням держави. Перебуваючи в стані громадсько-політичної кризи, Україна прагне визначити власний шлях розвитку демократії. Вирішення цих завдань нерозривно пов'язане з тим, яке місце держава займає